

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมคุณภาพ คือ สังคมที่ยึดหลักความสมดุลพอดีและพึ่งตนเองได้ ทุกคนควรมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 1-2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554) ยังให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทุนของประเทศที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นและเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ทั้งนี้การเสริมสร้างทุนทางสังคมจะเป็นพื้นฐานหลัก โดยเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชน เพื่อให้คนไทยมีความสุขและเกิดความสามัคคีในสังคม จะมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society)” (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 37-39) รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไปที่ว่าด้วยความมุ่งหมาย และมาตรา 7 ได้แสดงถึงความพยายามในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนโดยระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 :

52) นอกจากนี้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้จิตสาธารณะ อยู่ในมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทย ทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคณะตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์และอยู่ในสังคม ได้อย่างปกติสุข ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 คุณธรรมจิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548 : 77-78) จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะ สำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนัก ในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมของสังคมและตระหนัก ในสิทธิของตนเองไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น (ถัดควาล์ว เกษมเนตร และคณะ. 2547 : 1)

ในปัจจุบันพบว่า จิตสาธารณะของคนในสังคมนั้นยังไม่พัฒนาไปในแนวทาง ที่พึงประสงค์ เนื่องจากคนในสังคมยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม (ประเวศ วะสี. 2547 : 2) ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อทุกระบบในสังคม ทำให้ผู้คนในสังคมสนใจแต่การดำรงชีวิตของตนเองเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานทำให้เกิด การแข่งขันเกิดความเห็นแก่ตัวไม่เสียสละเพื่อส่วนรวม ขาดจิตสาธารณะมีผลทำให้สังคม อ่อนแอ (หฤทัย อาจปรุ. 2544 : 1) บุคคลจะสามารถเอาตัวรอดและประสบความสำเร็จได้ ทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้จะต้องมีจิตสาธารณะ ประกอบอยู่ในตัวของคน ๆ นั้น (Gardner. 1997 : 4) จากการสำรวจข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ชาวชนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสาธารณะอยู่มาก นักเรียนส่วนใหญ่แสดงความสนใจและเน้น การเลือกปฏิบัติที่ส่งผลประโยชน์ต่อตนเอง มีความตระหนักในผลที่จะเกิดต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อมน้อยมาก (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543 : 17) เมื่อระบบการบริหารและการ จัดการไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริหารและการจัดการทั้ง ภาครัฐและเอกชนดำเนินการโดยขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากยังเน้นการใช้ดุลพินิจที่คำนึงถึง กลุ่มตนและพวกพ้อง การเร่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจทำให้คนในสังคมส่วนใหญ่ยังคงอยู่ใน กระแสวัตถุนิยม และบริโภคนิยม เน้นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้คนขาดความ รับผิดชอบต่อส่วนรวมและขาดจิตสาธารณะนำไปสู่ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในทุก ระดับ (ชาวิวัฒน์ ศรีแก้ว. 2545 : 21-41) จิตสาธารณะยังจะช่วยจรรโลงสังคมโลกในอนาคต ให้เป็นสังคมที่น่าอยู่มากขึ้น จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อการ

พัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง ผู้คนต่างมุ่งหวังในการแสวงผลประโยชน์เพื่อตนเองเพิกเฉยต่อส่วนรวม (พรพรหม พรคพวก. 2550 : 7) ความพยายามในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน ดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 7 กล่าวว่า ความมุ่งหมายและกระบวนการในการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5)

ในการพัฒนานักเรียนด้านจิตสาธารณะในสถานศึกษานั้นเป็นการปลูกเร้า บำรุงคนให้มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ของมนุษยชน ถือเป็นภาระที่ต้องสนองตามชั่วโมง สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีการ การใช้หลักการแห่งพฤติกรรมในลักษณะของการเปลี่ยนความรู้ ความคิดเป็นวิธีการพัฒนาที่กระบวนการทางปัญญาเพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงที่กระบวนการทางปัญญาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงแล้ว มีผลทำให้เกิดความคงทนของพฤติกรรม มากกว่าการพัฒนาที่พฤติกรรมโดยตรง กระบวนการทางปัญญาที่ได้รับการปลูกฝังให้พัฒนาหรือเปลี่ยนไปในทางที่เหมาะสมจะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรม (ประทีป จินฉิ่ง. 2540 : 128) วิธีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาในส่วนที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม โดยมีความเชื่อว่า คนเราส่วนใหญ่จะนั้นจะต้องผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมจากบุคคลอื่นมาแทบทั้งสิ้น (ประเทือง ภูมิภักทราคม. 2540 : 73) กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบนี้ เด็กจะเริ่มจากกระบวนการตั้งใจ กระบวนการจดจำ กระบวนการกระทำและกระบวนการสนใจ จนเกิดการกระทำเลียนแบบตัวแบบ การมีตัวแบบจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2543 : 51-53) การพัฒนานักเรียนด้านจิตสาธารณะในตัวบุคคล ควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็กก็คือ บิดา มารดา ครู และเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสื่อมวลชนด้วยตามลำดับ หากครอบครัว ครู เพื่อนร่วมวัย และสื่อมวลชน ได้ถ่ายทอดความมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติส่วนรวมให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ เด็กก็จะซึมซับเอาคุณลักษณะที่ดีนี้ติดตัวไป นอกจากนี้ลักษณะการเรียนรู้และความสนใจของเด็กในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน การที่จะพัฒนาจิตสาธารณะในตัวเด็กได้นั้นจึงขึ้นอยู่กับกลวิธีของครูผู้สอนแต่ละคนว่าจะจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอย่างไร ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังตัวอย่างงานวิจัย เช่น การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 2 (นันทวัฒน์ ชุนชี. 2546 : 35) การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (นุติตา หวังคิด. 2547 : 8) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะผ่านนิทาน (ถัดดาวลัย เกษมเนตร. 2549 : 13) จะเห็นได้ว่าตัวอย่างดังกล่าวทั้งหมดเป็นการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนในระดับประถมศึกษาส่วนการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่ายังมีงานวิจัยน้อยมาก

สถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาการของเยาวชนที่กำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งประสบการณ์ของเยาวชนอาจมีลักษณะเป็นคาบสองคม คือ ถ้าครูดำเนินการสอนเหมาะสมก็สามารถเสริมสร้างลักษณะที่ดีงามในตัวนักเรียนได้มาก แต่ถ้าจัดการไม่ดีก็จะทำให้นักเรียนมีจิตใจที่เสื่อมถอยลง และเกิดปัญหาที่แก้ยากติดตามไปในอนาคต มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นภัยต่อเด็กอย่างยิ่ง จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการป้องกัน แก้ไข และเสริมสร้างสิ่งที่ดีเพื่อให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกิดขึ้นกับเด็ก และคงอยู่กับสังคมสืบไป

โรงเรียนเมืองชัยวิทย์าคม อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จัดการเรียนการสอนตามแผนนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีหลักการบริหารยึดตามมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน โดยยึดคำขวัญของโรงเรียนในการจัดกิจกรรม คือ ความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงสนองนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด และจากการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง เมื่อวันที่ 2-4 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ปรากฏว่ามาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ การประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.40) (สมศ. 2551 : 1) แต่เมื่อตรวจสอบตัวบ่งชี้และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาสถานศึกษาของคณะกรรมการประเมิน พบว่ามีจุดที่ควรพัฒนาในมาตรฐานคุณภาพ

ผู้เรียน คือผู้เรียนควรได้รับการฝึกให้รู้จักประหยัด ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าและรู้จักช่วยเหลือสังคม พร้อมทั้งฝึกให้มีวินัยและซื่อสัตย์สุจริต โดยผ่านกิจกรรมตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดขึ้น

จากการสรุปรายงานสภาพปัจจุบัน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ได้แก่ มีบางส่วนทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ขาดความเต็มใจในการช่วยเหลือผู้ปกครองรวมถึงครู การอาสาทำงานยังมุ่งหวังผลตอบแทน การมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่นยังมีน้อยเป็นส่วนใหญ่ เกือบของได้ไม่คืนเจ้าของ ทางโรงเรียนจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนในการมุ่งจัดเกลาอบรมเพาะ แก้ไขปัญหาจึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องหากระบวนการมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อหารูปแบบที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียนและชุมชน จึงตระหนักและถือเป็นภาระที่จะต้องมุ่งพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนให้มากขึ้น เพื่อส่งผลต่อองค์ประกอบด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ เพราะหากโรงเรียนสามารถปรับพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายย่อมส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูได้ง่ายขึ้น และส่งผลต่อบรรยากาศในโรงเรียนโดยรวมดีขึ้นเป็นที่ชื่นชมของชุมชนด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยมีความเชื่อว่าจิตสาธารณะนั้นควรปลูกฝังจนติดเป็นนิสัย การเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้ว ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาโดยใช้กระบวนการพัฒนาตามโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ มาเป็นกรอบในการดำเนินการ ดังนั้นผู้วิจัยมุ่งพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียนร่วมกันทุกชั้นตอน โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนอันจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตและเป็นแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะต่อไป

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนน้อมชัยวิทยาكم อยู่ในระดับใด
2. สามารถพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่เหมาะสมกับนักเรียน โรงเรียนน้อมชัยวิทยาكم ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนน้อมชัยวิทยาكم
2. เพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะกับนักเรียน โรงเรียนน้อมชัยวิทยาكم

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันในทุกขั้นตอน การดำเนินการนับตั้งแต่การศึกษาปัญหา การกำหนดปัญหาและความต้องการพัฒนา การตัดสินใจ การดำเนินการแก้ไขพัฒนา และการประเมินสรุปผลการดำเนินการ

2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 17 คน ประกอบด้วย

2.1.1 ผู้บริหาร โรงเรียนน้อมชัยวิทยาكم จำนวน 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ

2.1.2 ผู้วิจัย

2.1.3 ครูที่ปรึกษา จำนวน 14 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนโรงเรียนน้อมชัยวิทยาكم ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 232 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 236 คน ประกอบด้วย

2.3.1 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 17 คน

2.3.2 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 210 คน

2.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน

3. ระยะเวลาที่ทำการวิจัย เริ่มตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

4. พฤติกรรมจิตสาธารณะ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงออกถึงผู้ที่มีจิตสาธารณะใน 2 ลักษณะดังนี้

4.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยวัดได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ต่อไปนี้

4.1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ

4.1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา

โดยไม่หวังผลตอบแทน

4.1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น

4.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยวัดได้จากพฤติกรรมบ่งชี้ต่อไปนี้

4.2.1 ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

4.2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

4.2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันในทุกขั้นตอนการดำเนินการ

7. กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนห้องชัยวิทยาคม ลงในแผนปฏิบัติการประจำปี และกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาตามตัวชี้วัด 2 ตัวชี้วัดและ 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

7.1 ตัวชี้วัดที่ 1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น

7.2 ตัวชี้วัดที่ 2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2.1 ดูแล รักษา สาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

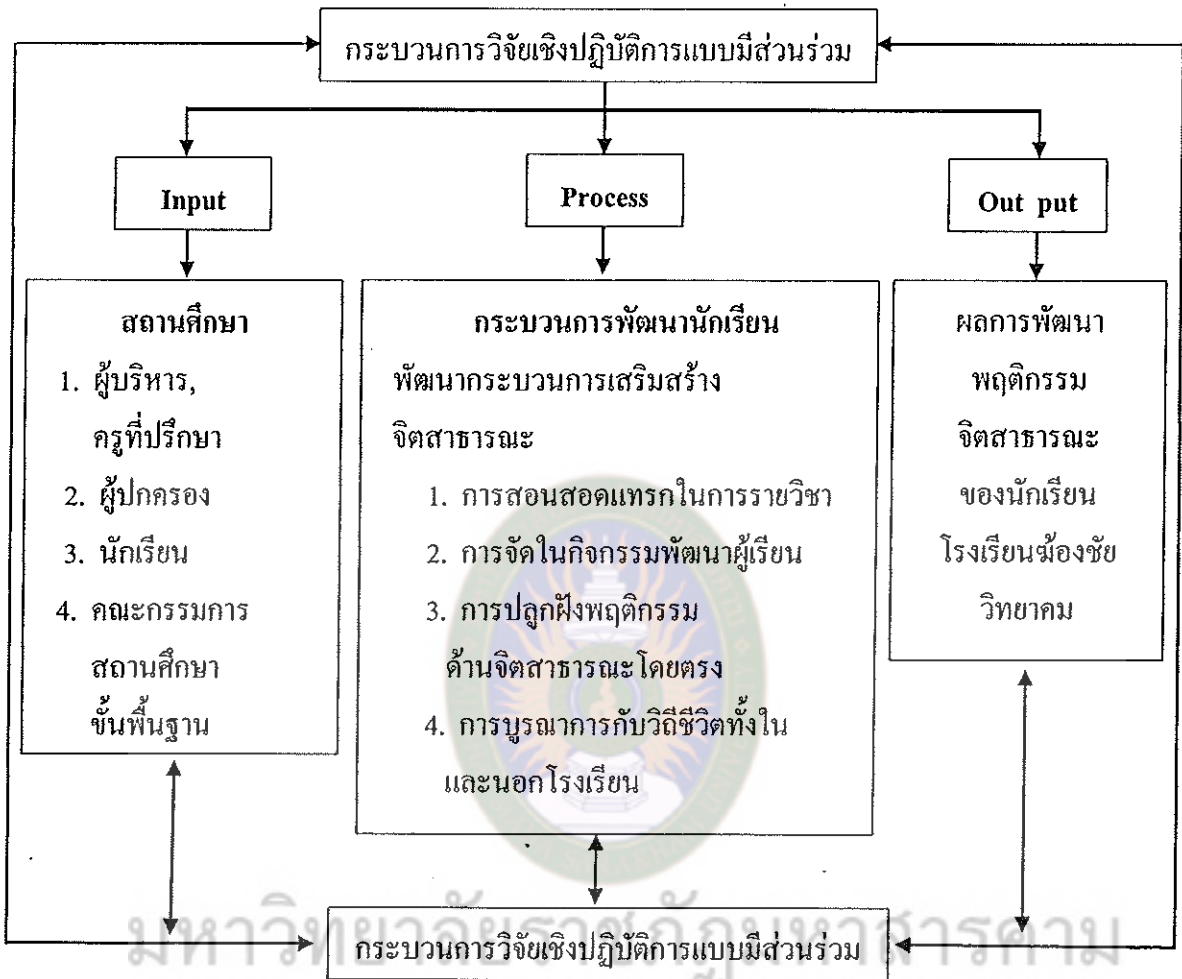
พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้าง สิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

8. ประเมินผลการพัฒนา โดยประเมินระหว่างการจัดกิจกรรม และเมื่อสิ้นสุด การจัดกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินผลการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์กรอบแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัย รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการ สังเคราะห์ความคิดเห็นร่วมกับผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยใช้กิจกรรมการสอนสอดแทรกในรายวิชา การจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปลูกฝัง พฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยตรง การบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน อาศัย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ขั้นตอนแผน ขั้นปฏิบัติ . ขั้นสังเกต ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคมด้านจิตสาธารณะ ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน
2. การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดจากการจัด โครงการ การทำกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ แล้วส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมจิตสาธารณะ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
4. ผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม รวมถึงรองผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม
5. ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษาโรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2553
6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2553
7. เพื่อนนักเรียน หมายถึง นักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าห้องและรองหัวหน้าห้อง
8. ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2553
9. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
10. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้คนจำนวนหนึ่งในองค์กรหรือชุมชน เข้ามาร่วมศึกษาปัญหา โดยกระทำร่วมกับนักวิจัยผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการเสนอผลและการอภิปรายผลการวิจัย
11. แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนก่อนการทำกิจกรรม และสิ้นสุดการทำกิจกรรมในโรงเรียน ผู้สังเกตคือ ครูที่ปรึกษา
12. แบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนก่อนการทำกิจกรรม และสิ้นสุดการทำกิจกรรมในโรงเรียน ผู้กรอกแบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ คือ นักเรียน และผู้เก็บรวบรวมคือ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย
13. แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมจิตสาธารณะ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์พฤติกรรมจิตสาธารณะ ประกอบด้วย ชื่อผู้สัมภาษณ์ วันเวลาที่สัมภาษณ์ และประเด็นสำคัญเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม
2. นักเรียน โรงเรียนเมืองชัยวิทยาคมได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ มีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม
3. ครูโรงเรียนเมืองชัยวิทยาคม สามารถบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสอดแทรกพฤติกรรมจิตสาธารณะให้กับนักเรียน
4. เป็นแนวทางในการดำเนินการเสริมสร้างจิตสาธารณะในโรงเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 24

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY